

KÉT LEVÉL MÓRICZ ZSIGMOND „FORRÓ MEZŐK” CÍMŰ REGÉNYÉRŐL

Móricz Zsigmond *Forró mezők* c. regénye első ízben — mint közismert — a *Pesti Napló*-ban jelent meg folytatásokban 1928. szeptember 30. és november 18. között, majd 1929-ben a *Prágai Magyar Hírlap* közölte, és ez évben könyvalakban is megjelent az Athenaeum kiadásában. Az író 1939-ben átdolgozta a regényt, s egy új fejezet megírásával még jobban aláhúzta és kivételes erővel mutatta meg a dzsentri pusztulásának elkerülhetetlenségét és ugyanakkor a magyar agrárproletárok lázító nyomorát.

Kutatásaim közben két értékes levél-dokumentumot találtam egy rendőri szaklapban, amelyek érdekesen motiválják az író alkotáslélektanát. Az első levél adott alkalmat Móricz számára, hogy válaszelevelében kifejtse véleményét s e regénnyel kapcsolatos „ars poeticáját”. Közlését az is indokolja, hogy az író műveinek bibliográfusa, Kozocsa Sándor nem tudott e két dokumentumról, s így azok nem szerepelnek gazdag bibliográfiájában sem.

Bizonyos történeti adatok kutatása közben módszeresen átnéztem a *Rendőr* c. szaklapot, s így találtam rá az 1928. október 13. szám 5. lapján dr. Krisztinkovich Antal rendőrtanácsos olvasói levelére, amely kemény „szakkritikát” tartalmaz a *Forró mezők Pesti Napló*-ban megjelenő folytatásos regényről. Kritikájának alapját az első, néhány folytatásra alapozza, nem ismerve a regény végkifejletét. Dr. K. A. úgy vélem, találva érezte magát, mint rendőrtiszt, s mint vidéki rendőrkapitány. Ezért ragadott tollat, hogy közölje a lap szerkesztőségével „szakvéleményét”. Dr. K. A.-ról semmi érdemlegeset nem tudtam felkutatni: az 1928-as Tiszti Cémtár szerint Csongrád város rendőrkapitányságának vezetője volt, rendőrtanácsosi ranggal.

Cikkével alkalmat adott Móricz Zsigmondnak, hogy őt finoman kioktatva, valljon alkotói problémáiról; az egyedi és általános típus kérdéseiről, némi engedményt téve a korszak általánosan kialakult hivatalos közhangulatának — a Tanácsköztársaság 10. évfordulójához közeledve. Erre az engedményre — amely szerintem nem több, mint udvariassági formula — az is kényszeríthette, hogy dr. K. A. a néhány elolvasott regényfolytatás alapján az író módszereit az „orosz cseka” terrorjához hasonlította.

1.

Magyar író a magyar rendőrségről

Móricz Zsigmond „Forró mezők” címen egy regényt írt, amely regénye most jelenik meg folytatásokban az egyik fővárosi napilap hasábjain. A „Forró mezők” cselekménye napjainkban játszódik le, színhelye egy vidéki magyar város. A cselekmény egy titokzatos gyilkossággal indul meg, amely a várostól messze eső tanyán történik rejtélyes körülmények között; az áldozat egy felszarvazott férj, aki holtan marad a tanyai lakás padlóján, a csábító házi-barátot pedig súlyos, lött sebbel, eszméletlen állapotban szállítják be a városi kórházba.

A város „méltóságos főkapitánya”, a regény eddigi menetéből kivehetően, amolyan községi rendőrbiztos-típus, aki az elcsábított asszony körül szintén érdekelve volt — egyelőre nem tudni mi okból, elhatározza, hogy a bűncselekményt eltussolja, és e célból azt a tényállást akarja „megállapíttatni”, hogy a megsebesült udvarló egy véletlen autóbaleset áldozata lett, illetőleg autódedefektus következtében kapta sérülését. (A lött sebet!)

Ezért a „méltóságos főkapitány” úr kiszáll az állami kórházba, munkába veszi a kórházi főorvost (aki állását is a főkapitánynak köszönheti), s a szabadkozó doktort hamis orvosi lát-lelet felvételére bírja rá, amely az autóbalesetet igazolja. De még tovább is megy. A teljesen ártatlan soffőrt, aki a sebesültet egy bérautón szállította be a kórházba — rémregénybe illő módon — leviszi a kórház pincéjében levő halottaskamrába s ott egy felpuffadt női hulla mellett addig pofozza a mit sem sejtő soffőrt, amíg a szerencsétlen tudomásul nem veszi, hogy neki azt kell vállalnia, hogy autóbaleset történt.

A soffőrnek az egyik súlyos pofon következtében a feje is beszakad s a kiserkenő vér akaratlanul is a „nyomozás” érdekeit szolgálja, mert így legalább valószínűvé teszi, hogy az autódedefektusnál a gépkocsivezető is megsérült. Közben az ártatlan soffőr azért is kap egy külön kimért pofont, mert a „méltóságos főkapitány” urat tekintetes kapitány úrnak merészelt szólitani...

Végtelenül elszomorító és megdöbbentő, hogy a hazai viszonyokat „jól ismerő” magyar író, amikor a vidéki magyar főkapitányság vezetőjének típusát akarja adni ilyen szánalmas beállításban szerepelteti azt. Az orosz „cseka” emberét öltözteti a magyar rendőrtiszt mocskotalan uniformisába, mikor elhitheti vagy el akarja hitetni, hogy galád módon meghamisítja egy főben-

járó bűnügy nyomozását, balkáni módon hamisított egy orvosi láttelepet és véresre pofoz egy senkinek sem vétő ártatlan embert.

Szomorúbb és megdöbbentőbb azonban Móricz Zsigmond elgondolása a magyar rendőrtisztviselőkről, ha figyelembe vesszük, hogy a regény cselekménye napjainkban játszódik le, amit kétségtelenül igazol a cselekmény háttérében megrajzolt korfestés: az erdélyi menekült-ről, a budapesti piros takszíról ejtett szavak stb., tehát nem férhet kétség ahhoz — amit a jeles író nyilván nem tud —, hogy a magyar vidéki városokban az 1919. évben megszervezett magyar királyi állami rendőrség hatóságai és tisztviselői működnek. A „méltóságos főkapitány” úr bűnénel és kegyetlenségénél csak a jeles író járatlansága nagyobb, aki nem tudja azt, hogy a városokban működő rendőrkapitányságok élén nem „méltóságos főkapitányok”, hanem rendőrfőtanácsosok, tanácsosok és kapitányok állanak, akiknek az állam és a közösség érdekében kifejtett munkásságáról a magyar közönségnek éppen ellenkező véleménye alakult ki, mint Móricz Zsigmondnak. [Óhatatlanul felmerül a kérdés, hogy a lázongó csongrádi agrár-proletárok és kubikosok vajon milyen „kezelésben” részesültek a r. tanácsos úr karmai között. N. D.]

Megszégyenítő volna, ha cáfolni igyekeznék azt a szánalmasan hazug elgondolást, amelyben Móricz Zsigmond főkapitánya megszületett, noha számolnunk kell azzal a lehetőséggel is, hogy a „Forró mezők” c. regény fordításban a külföldi könyvpiacra kerül és a művelt Nyugat olvasója ebből a regényből fogja megismerni a magyar vidéki város vezető rendőrtisztviselőjét és borzadni fog azon, hogy Magyarországon, az Úrnak 1928. évében még ilyen rendőrség működhetik és ilyen megnyugtató módon folynak a bűnügyi nyomozások.

Ezért kell megállnunk a „Forró mezők” mellett és önérettel visszautasítanunk azt a durva írói botlást, amely a magyar rendőrtiszt alakjában az orosz „cseka” terroristáját szerepelteti, aminőt Szovjetország valamelyik kócos regényírója sem közelítene meg, ha tendenciával akarna regényt írni — a magyar vidéki városról.

Dr. Krisztinkovich Antal rendőrtanácsos.

2.

Móricz Zsigmond az alábbiak tanúsága szerint mindjárt, az előbbi cikk megjelenése napján válaszevelet küldött a *Rendő* c. szaklap főszerkesztőjének, amit az teljes egészében közölt is, a lap következő számában 1928. október 20-án, szintén az 5. lapon.

Magyar író a rendőrségről.
Az alábbi levelet vettük:

Mélyen tisztelt főszerkesztő úr!

Barátaim figyelmeztetésére olvastam a „Rendő” mai számában dr. K. A. r. tanácsos úr szigorú kritikáját „Forró mezők” című regényemről, s méltóztassék megengedni, hogy azonnal válaszolhassak, mert egy pillanatig sem akarom magamon érezni a vádat, hogy én a magyar rendőrséget rossz színben akarnám feltüntetni.

Voltaképpen megtiszteltetésnek kell vennem, hogy egy komoly szakember ennyire életnek s komolyan veszi regényemet.

Elfogadom azt az állítást, hogy nem ismerem a magyar állami rendőrség szervezetét. Valóban nem ismerem, de még ha ismerném is figyelmen kívül kell hagynom a tényleges állapotokat, mert nem kortörténetet, s nem körleletet akarok írni a magyar életről. Én csupán regényt írok, s az én rendőrkapitányom nem tagja a magyar királyi állami rendőrségnek. Az én főkapitányom csupán a „Forró mezők” életének főkapitánya, s hogy az legyen, nekem nem kell, sőt nem is szabad valami pontos és oknyomozóan hű életadatokat adni.

Kérem Főszerkesztő úr, én nem ismertem Bethlen Gábort sem és Báthory Gábor fejedelmet sem, s bizonyos, ha ők maguk olvasnák, amit „Tündérekert” c. regényemben írtam róluk, elámulnának rajta. De még hivatásos történetírók is kell, hogy jobban, pontosabban ismerjék azt a kort, s másképpen, mint ahogy én megírtam.

De nemcsak a történelemben, s a mai életben valósággal lejátszódó regényeimben sem vállalom azt, hogy az életnek valóságos élő tagjai az alakok, akik regényeimben szerepelnek. Én nem voltam bankigazgató, tehát lehetetlen, hogy az általam rajzolt bankigazgató olyan valaki legyen, aki valóságos bank élén áll. De nem voltam orvos sem, alispán sem, földbirtokos sem és napszámos sem. [A „Forró mezők” típusalakjai a fentiek. N. D.] Mindezek az alakok nem kívánják, hogy valósággal élőknek tekintessenek vagy a valóságos élet kritikájául szolgáljanak.

Én csak regényt írok, s a regénynek megvan a saját millióje, saját törvényszerűsége, saját koloritja, s saját hangulati élete.

Az én világom álmvilág. [Az én kiemelésem. N. D.]

Nagyon kérem ezért, méltóztassék ítéletét felfüggeszteni addig, míg az egész regény megjelent a közönség előtt. Akkor kiderül, hogy mi az amit én meg akarok írni.

Én egy igen nagy és emberi lelki dolgot akarok itt közölni: azt, hogy senki a világon egy percig sem bírja elviselni, hogy valamit tud a bűnről. Az egész emberiség felzúdul, mint egy megbolygatott méhraj, ha bűn történik s azonnal szabadulni akar a rettenetes és elviselhetetlen teherből, attól, hogy bűnrészes legyen.

Az én álmvilágomban nincs megtorlatlan bűn. És az a szegény regényalak irtózatosan bűnhődik azért, mert szerelmokozta lelkiállapotában bünt követett el.

Mert én együtt szenvedek a bűnöző embertestvérel, s szeretni tudom az embert, ha szenvedni tud a bűne miatt: ez teszi őt emberré.

A magyar államrendőrséggel szemben pedig mély tiszteletet érzek. A valóságos élő, dolgozó, cselekvő magyar államrendőrség mindnyájunk szemefénye, hiszen éppen most, Csonka-Magyarország életében legelsősorban ők dolgoznak azon, hogy itt élhessünk.

Ezzel maradok Főszerkesztő úrnak igaz tisztelő híve

Móricz Zsigmond

Budapest, 1928. okt. 13.